

veřejném životě, vyjadřovat samostatné názory na stav a vývoj naší společnosti a přicházet s alternativními náměty na řešení problémů systémových přeměn, především v oblasti demokracizace státního zřízení a zabezpečení lidských práv a svobod. Tyto skupiny po léta nabízejí vládnoucím strukturám dialog o naléhavých otázkách života národa a státu, avšak marně. Mocenské špičky a jmenovitě vedení KSČ je prohlašují za nelegální, protistátní a nehodné kontaktů, přičemž využívají svých nástrojů a pák k jejich odsuzování a potírání. /S výjimkou povoleného mítinku na Škroupově náměstí, který však pro několik nekonformních výroků prohlásily rovněž za protistátní akci/.

Zákaz pietního aktu je ojedinělý v každé jen trochu civilizované společnosti, neboť odporuje obecně lidským citům, morálním zásadám a tisíciletému zvyku uctívat mrtvé, který u nás panoval již v pohanských dobách. Svého času se nasměly klást květiny na hrob presidenta T.G.Masaryka v Lánech. Pohřeb J.Smrkovského byl střežen policií a jeho žena podnes nemá kam uložit urnu s jeho popelem. Nejinak tomu bylo po smrti F.Kriegla. Rozloučení s J.Patočkou se konalo za řevu přivezených dieselových motorů. A Jan Palach byl ze hřbitova na Olšanech přemístěn do Vězetí, ale ani tam se letos nesměly položit květiny. Rudé právo s uspokojením zaznamenalo úspěch policejních zábran kolem obce pod titulkem "Odešli s nepořízenou". Jaká radost nad tou hanbou!

2. Konflikt mezi iniciátory pietního aktu v Praze a orgány moci propukl v okamžiku, kdy se - zřejmě ve špičkách vládnoucích kruhů - rozhodlo proti účastníkům aktu zasáhnout tvrdou represí. Nyní už protikladné chápání lidských práv a morálních zásad vystoupilo na světlo v celé nahotě. Neformální sdružení se přidržovala demokratické představy o občanských svobodách v plném smyslu ustanovení naší ústavy o shromažďování, spolčování, projevu atd. Orgány represe vycházely ze schématu /vlastního stalinské praxe/ rozdělování národa na plnoprávné a méněprávné lidi podle toho, zda se podřizují názorům a postojům moci anebo mají odlišné mínění. Ironií potlačovacích manévrů ozbrojených složek bylo, že postihly nejen iniciátory nezdařeného aktu, nýbrž daleko větší počet nezúčastněných chodců včetně členů KSČ.

Sdílim názor naprosté většiny Pražanů, že pietní akt - nebyť zásahu policie a milicí - by byl proběhl nejspíše v klidu, a to přes vzrušení způsobené kýmsi vymyšlenou hrozbou nového sebeupálení, jež se pochopitelně nekonalo. Zásah rázem změnil charakter aktu z pietní záležitosti v demonstraci, která přerostla v bouřlivé scény a odhalila propastzející dnes mezi nositeli moci a mnoha občany, přestože počet demonstrantů nepřesáhl několik tisíc a zahrnoval převážně mládež, která zřejmě jeví zájem o věci veřejné a chce vstoupit do politiky - k čemu je i vyzývána - ale svůj křest si takhle asi nepředstavovala. A sotva se jí podařilo pod penězkou přesvědčit o potřebě konstruktivní angažovanosti. V záplavě vodní kanonády a plynového čoudu spíše vzrostlo odhodlání demonstrantů projevovat i nadále veřejně svou nespokojenost a odpor, vůli po radikální změně, volbu jiné než vnucované alternativy.

V podmínkách autoritativního režimu nebývá konflikt lidových zástupů s ozbrojenou mocí vítězný, ale vždycky působí společensky obrodně, podává svědectví o nemožnosti oficiální politiky, vyvolá i ve strukturách moci pohyb k reformám, někdy naznačí i schůdná východiska a směry řešení krize. A to není málo.

překypujících dynamismem.

Hledáme-li počátek debaklu konzervativní politiky, nezbyvá než se znovu vrátit k přehodnocení období 1968-1969 a z toho, co pak následovalo pod názvem "normalizace" a co dostalo pregnantní vyjádření v pamfletu Poučení z krizového vývoje.

Hrobaři obrody a reformy 60. let, kteří mají u nás stále ještě velkou moc a vliv, se zoufale brání přiznat, že před dvaceti lety vsadili na falešnou kartu, která nikdy nemohla pokrok dějin přebít. Uvěřili ve věčné trvání neostalinské praxe ovládnutí lidu privilegovanou vrstvou dogmaticko-sektářské garnitury aparátníků a byrokratů v každé zemi se socialistickým systémem. Tuto praxi i její pavědecké ideologické zdůvodňování rozmetala nová politika KSSS spjatá s nástupem gerbačovské generace sovětské společenské elity, orientované moderně, demokraticky, humanisticky, všelidsky. V jejím pojetí směřuje socialismus k plné rehabilitaci nejlepších tradic a hodnot všech národů a civilizací, k uskutečnění nejvyšších ideálů lidstva v demokratickém, právním a svobodném socialistickém zřízení. Pro naše konzervativce je to politická katastrofa i osobní pohroma, která z nich činí ztroskotance.

Jubilejní rok 1988 byl příležitostí, aby se vzdali své normalizační minulosti, čestně přiznali své politické omyly a chyby, dali se na pokání a odešli do ústraní. Tuto příležitost, možná i poslední, nechali uplynout a naopak své chyby hájili a kritiku pohrdavě odmítli. Nevyslyšeli takřka jednomyslný požadavek veřejnosti, aby uvolnili cestu k moci mladším, vzdělanějším a schopnějším lidem, kteří budou umět získat důvěru národa a probudí v něm novou energii k nápravě škod a k pokrokovému rozvoji společnosti a státu.

Je celkem zřejmé, proč se k takovým krokům nechtějí odhodlat a naopak mobilizují všechny jimi ovládané nástroje moci na obranu svých rozviklaných pozic. Bojí se trestu, mají strach z lidové pomsty, neboť míra jejich hříchů je příliš velká. Nejsou s to pochopit, že se bojí zbytečně. Nejsme národ dobrodruhů a katanů. Jen si nepřejeme, aby nám někdo bránil v rozletu. A strašně nás uráží, když nám někdo lže.

Věru, nemoučře postupovali ti, kdo nařídili vyslat úderné oddíly proti pokojným shromážděním a potom jim ještě okázale děkovali za "politickou vyspělost" při "obnovení pořádku". Možná, že se ony oddíly dočkají i řádů a odměn, tak se to u nás dělává. Veřejnost se však ptá: Proč nikdo z představitelů strany nebo vlády po všechny dny dramatického napětí nevystoupil ani nepromluvil k veřejnosti? Neviděli jsme na obrazovce žádného tajemníka ÚV KSČ nebo ministra, aby přispěl k uklidnění situace a zorientoval občany v chaotické atmosféře. Rozpačitá slova pražského primátora nestačila, zvláště když se někteří poslanci parlamentu a jiní "zástupci lidu" s chováním policie bezvýhradně ztotožnili. V demokratických poměrech by alespoň vyjádřili politování a vynutili si rozpravu a šetření, proč věci dospěly tak daleko. Je vidět, že zastupitelské sbory se nadále poslušně podřizují mocenskému ústředí a neslouží lidu, jehož zájmy mají především hájit a výkonnou moc naopak přísně kontrolovat.

Ve sdělovacích prostředcích se o událostech referovalo metodou lží a podvodů. Účastníci shromáždění a demonstrací a s nimi všechny občanské iniciativy dostali nálepky "nepřítel socialismu", "protistátních živlů", "agentů západních centrál"- zcela jako v období stalinismu a podobněji neostalini- nismu. Někteří zdivočelí pisatelé volali po dalších a větších

po romech, hanobili občany pro jejich zásadové postoje, podkládali jim lživé záměry, jmenovali v rozporu se zákony zadržené a dosud neodsouzené lidi s plnými adresami ap. Novinářská etika mohla nad tím leda zaplakat.

Poprvé se však objevila zřetelnější kritika počínání mocenských orgánů v řadách členů KSČ, kteří žijí v posledních letech v atmosféře nejistoty. Nevěří v plodnost špatně maskované konzervativní politiky, sráží je neochota řídicích aparátů opravdově realizovat přestavbu, pochybují o schopnosti diskreditovaných funkcionářů řešit ohňavé problémy, nehájí mezi lidmi politiku strany. Také tato oklnost svádí řídicí centrum spoléhat hlavně na represivní orgány.

x x x

Jestliže platí, že demokratická přestavba socialismu je historickou nutností a dílem samého lidu, pak nesmí pokračovat konzervativní kurs stranicko-státních orgánů. Na počátku dne je rozhodný a úplný rozchod s tímto kursem a přechod k politice opravdové obrody a radikálních změn. To bude teprve začátkem skutečné přestavby v příznivém politickém klimatu, po němž volá předseda vlády L. Adamec a pro jehož tvorbu je potřeba společně pracovat. Bez vodních děl a slzných bomb, bez neuváženě vyvolávaných emocí a škodlivých střetů.

23. ledna 1989

Čestmír Císař

x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x

Text prohlášení čs. kulturních a uměleckých osobností!

16. ledna byl na Václavském náměstí zatčen Václav Havel a další účastníci pietního aktu za Jana Palacha.

Nás kteří V. Havla známe jako vynikajícího dramatika a čestného člověka, znepokojuje a uráží, jak nepravdivě sdělovací prostředky o této události referují. Jako kulturní pracovníci jsme přesvědčeni, že existující společenské problémy nelze zastírat ani řešit ostouzením zatýkáním a násilím.

Zádáme proto, aby československé úřady přistoupily na dialog, jehož užitečnost samy zdůrazňují.

Předpokladem takového dialogu je ovšem propuštění V. Havla i všech ostatních naprávem zadržovaných a pravdivé informování veřejnosti.

DIALOG 89